

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Janusz KOCHANOWSKI

RPO-564695-I/07/KŁ

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, dnia 13/03/2007

Pani

Joanna Agacka-Indecka

Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej

ul. Świętojerska 16

00-202 Warszawa

Pragnę nawiązać do mojego poprzedniego wystąpienia skierowanego do Naczelnej Rady Adwokackiej z dnia 18 września 2007 r. w sprawie skarg aplikantów adwokackich, jakie do mnie wpłynęły, a dotyczących postanowień uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej nr 22/2005 z dnia 3 września 2005 r.: *Regulamin aplikacji adwokackiej* (pismo RPO-564695-I-07/BB, na które dotychczas nie otrzymałem odpowiedzi). Skarżący podnieśli, iż wskazana uchwała ogranicza ich konstytucyjną wolność pracy. W myśl bowiem § 14 tejże uchwały, podjęcie innego zajęcia przez aplikanta - poza zajęciami wynikającymi z odbywania aplikacji pod kierunkiem patrona w okresie aplikacji - wymaga zgody patrona i dziekana właściwej okręgowej rady adwokackiej, po zasięgnięciu opinii kierownika szkolenia aplikantów adwokackich. Skarżący podkreślili także, że powszechną praktyką jest, iż organy adwokatury odmawiają aplikantom zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia.

Powyższa regulacja budzi moje wątpliwości z tego względu, iż stanowi ona w istocie ograniczenie wolności wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy, gwarantowanej przez art. 65 ust. 1 Konstytucji RP. Oczywiście, wolność ta nie jest absolutna i może podlegać ograniczeniom. Jednak powołany 65 ust. 1 *in fine* stanowi, że wyjątki od tej zasady określać może tylko ustawa - co koresponduje z generalnym wymogiem, iż ograniczenia praw i wolności mogą być przewidziane wyłącznie przez ustawę (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Tymczasem ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2002 r. nr 123, poz.1058 ze zm.), ani też żaden inny akt normatywny tej rangi, nie ustanawia takiej formy ograniczeń wolności pracy w stosunku do aplikantów adwokackich. Żadnej wzmianki w tym zakresie nie zawiera w szczególności art. 58 pkt 12 ppkt b ustawy Prawo

o adwokaturze, który stanowi podstawę uchwalania regulaminu odbywania aplikacji adwokackiej przez Naczelną Radę Adwokacką. Ponadto nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż tego typu rozwiązania utrudniają wielu aplikantom opłacenie nauki oraz ponoszenie kosztów utrzymania. Opłata za aplikację wynosi aktualnie, na mocy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 grudnia 2005 r. (Dz. U. nr 244, poz. 2068), czterokrotność płacy minimalnej. Ustawa o adwokaturze nie zobowiązuje patrona do nawiązania stosunku pracy z aplikantem: art. 76 a ust. 1 ustawy stanowi jedynie, iż patron może zatrudniać aplikanta na podstawie stosunku pracy. Sytuacja ta, w połączeniu z uzależnieniem podejmowania przez aplikantów dodatkowej pracy od zgody patrona i okręgowej rady adwokackiej, bardzo często uniemożliwia tym osobom uiszczenie opłat oraz utrudnia egzystencję im oraz ich rodzinom. Oczywiście jest, że regulamin aplikacji adwokackiej powinien przede wszystkim zapewniać właściwe przygotowanie do zawodu, co determinuje kształt poszczególnych jego regulacji. Niemniej jednak - w mojej opinii - konieczne jest uwzględnienie w jego projektowaniu zarówno wymogów wynikających z art. 65 ust. 1 oraz 31 ust. 3 Konstytucji, jak i realiów życiowych oraz finansowych młodych członków adwokatury.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust.1 pkt 2 ustawy oraz art. 16 ust. 2 pkt 1 z dnia 15 lipca 1987 o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst. jedn. Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.), zwracam się do Pani Prezes o zajęcie stanowiska w przedstawionej kwestii, a w szczególności o rozważenie możliwości zmiany wskazanego powyżej postanowienia *Regulaminu aplikacji adwokackiej*.

Łukasz Gajda
Jan Łobowicz